

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 19.

V Ljubljani, 10. velikega travna 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Ljubljanskemu učiteljstvu.

Za državnozborni mandat ljubljanski imamo štiri kandidate: župana Ivana Hribarja, pisatelja E. Kristana, vpokojenega okrajnega glavarja G. Del Cotta in pasarja I. Kregarja. Kakor kažejo razmere, prideta v poštev le prvi in zadnji teh štirih kandidatov. Prvi, velezaslužni in delavni župan Ivan Hribar, je napreden kandidat ter prijatelj šole in učiteljstva, dočim je pasar Kregar kandidat klerikalne stranke, ki ji načeluje tisti dr. Ivan Šusteršič, ki se je v državnem zboru izrazil, da je ljudska šola prokletstvo za ljudstvo in ki zadržuje in z obstrukcijo zavlačuje regulacijo učiteljskih plač. V slučaju izvolitve bi hodil Kregar varno in zvesto za svojim voditeljem in se družil z nasprotnikom šole in učiteljstva. Zbok tega naprednemu ljubljanskemu učiteljstvu odločitev za kandidata ne bo težka. Volili bomo vsi g. župana Ivana Hribarja.

Moška beseda štajerskega učiteljstva!

V Poljčanah je bilo dne 2. t. m. zbrano precej učiteljstva s Spodnjega Štajerja. V zadnjem času se vsa klerikalna svojat z divjo silo zaganja v napredno učiteljstvo slovenske Štajerske. A to učiteljstvo se zaveda svoje naloge, zato vrača nasilje z odločnim odporom, ker hoče vse svoje sile posvetiti prosveti slovenskega ljudstva in očuvati svojo čast.

Učiteljstvo je na imenovanem sestanku enoglasno sprejelo to-le resolucijo:

1. Učiteljstvo obsoja napade „Slov. Gospodarja“, „Našega doma“, „Slovenca“ in „Štajerca“. S temi napadi se hujska ljudstvo zoper šolo in učiteljstvo; pri tem pa trpita pouk in vzgoja mladine, katera je naš up, naša bodočnost. Kdor torej ščuje zoper šolo in učiteljstvo, ki sta prevažen faktor za narodno prosveto, ta ovira naš narod v izobrazbi in napredku, ki sta glavno sredstvo za ljudsko blaginjo ter orožje v boju zoper naše sovražnike. — Nasprotniki šole in učiteljstva so tedaj grobokopi slovenskega naroda.

2. Učiteljstvo z ogorčenjem obsoja, da se „Slov. Gosp.“ in njegovi zavezniki v nastalem političnem boju poslužujejo

laži in drugih podlih zavratnih sredstev, kot da so učitelji predstavili velike počitnice in to v svojo komodnost; da učitelji nasprotujejo uvedbi nerazdeljenega pouka; da so šole in učitelji brezoverni itd. — Tako zavijanje resnice je nepošteno in vredno vsega zaničevanja.

3. Velikih počitnic niso preložili učitelji, da bi si s tem olajšali delo, marveč preložili so jih okrajni šolski sveti, torej šolska oblast, in sicer zaradi velevažnih in tehtnih vzgojnih in higijeničnih razlogov. Šolska oblast pa ni le opravičena, ampak je celo dolžno, da se pri svojih odredbah v prvi vrsti ozira na vzgojne in higijenične razloge, ne pa na mnenje raznih demagogov.

4. „Zaveza avst. jugoslovanskih učit. društev“ se je leta 1906. na svojem občnem zborovanju v Šoštanju izrekla za nerazdeljen pouk. Trditev „Slovenskega Gospodarja“ torej, da slovensko učiteljstvo nasprotuje nerazdeljenemu pouku, je nesramna laž.

5. Učiteljstvo jasno in razločno izpove, da stoji na stališču državnošolskega zakona, ki zahteva pravno-versko vzgojo. Učiteljstvo torej ni zoper vero, pač pa odločno obsoja stremljenje klerikalizma po nadvladi nad šolo in učiteljstvom ter bo te nakane klerikalizma, kjer in kadar bo treba, neustrašeno pobijalo!

6. Ker je izobrazba predpogoj in najvažnejše sredstvo za blaginjo in napredek naroda, zato se ljudsko-šolska doba ne sme skrajšati. Pač pa naj se odpravi poletno oproščenje, ter se uvede popolno osemletno šolsko obiskovanje. Da pa bodo otroci lahko doma pri delu pomagali, naj se uvede nerazdeljen čas pouka, ker zanj govore tudi pedagogički in higijenični razlogi.

7. Ljudstvo se naj ne hujska s tem, da se le enostransko poudarjajo pravice staršev do otrok, ker imata tudi država in družba pravice do otrok, da se ti izobrazijo, za to skrbeti je pa sveta dolžnost staršev.

8. Zahteva, da se naj šolska doba skrajša v namen, da dobi kmet potrebnih delavcev, je proračunjeno sleparstvo. Delo otrok kmeta ne bo rešilo propada. Zahteva pa se naj, da se vojaška doba skrajša, da se ob času silnih poljskih del dovoli vojakom, kmetiškim sinovom dopust. Zahteva se naj dalje, da se kmetje-rezervisti ne kličejo k orožnim vajam ob nujnih poljskih delih ter da se posli zavarujejo za onemoglost in starost. Ako se tem zahtevam ugodi, potem se bo pridobilo

kmetijstvu resničnih in boljših delavcev, nego pa s skrajšanjem učne dobe.

9. Ljudstvo naj se ne hujska zoper šole, da se mu vedno govori v velikih stroških, ki jih provzroča šolstvo. S takim zabavljanjem ljudstvu ni nič pomagano. Država naj prevzame stroške za šole ter naj skrči ogromne izdatke za militarizem! Če se to izvede, bo narodu resnično pomagano.

10. V obrambo in prospeh šole učiteljstva in naroda si uredimo izvenšolsko delo po sistematičnem programu in trdni organizaciji. V ta namen naj vsako učiteljsko društvo izvoli agilen odsek za izvenšolsko delovanje učiteljevo. Ta odsek se lahko deli še v pododseke. Vsi taki odseki naj se združijo v okrilju naše „Zaveze“ v močno falango.

11. Učiteljstvo odločno zahteva, da se vendar enkrat uveljavi § 55. državnega šolskega zakona. Učiteljstvo je sito obljub in praznih lepih besed ter se ne da odpraviti z drobtinami kot je zadnjič dovoljena draginjska doklada, marveč ono hoče, da se mu gmotni položaj korenito izboljša. — Dokler se to ne zgodi, ne bomo mirovali ter bomo uporabljali vsa dopustna sredstva, da si izvojujemo, kar nam gre po božji in človeški pravici.

12. V sedanjem volilnem boju bo podpiralo učiteljstvo povsod neodvisne kmetiške kandidate proti kandidatom Koroščeve „kmetске zveze“, ker je ta razvila program, ki je šoli kvarljiv in ker ta zveza in nje glasilo „Slov. Gospodar“ postopata skrajno sovražno zoper šole in učiteljstvo. — Sramota je, da kandidati lažikmetске zveze, ki so akademično izobraženi, zgolj zaradi strankarskih in osebnih ozirov ne cenijo pomena šolstva ter kulturnega dela učiteljstva. To pa storijo neodvisni kandidati, kar je dokaz, da so ti bolj razsodni in razumni, zбоg tega za poslance sposobnejši nego pa dr. Korošec in njegovi tovariši.

Tako je dobilo klerikalno nasilstvo krepak odgovor. Še krepkejši odgovor dobi 14. maja. — Na delo torej! V delu je spas, pa tudi napredek!

✦ ————— ✦

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

✦ ————— ✦

Moji napor, uspehi in neuspehi.

Spisal Ivan Lapajne.
(Dalje.)

V Ljutomeru je bilo slovensko ljudstvo v narodnem oziru najprvo zbudeno. K temu so pripomogli duhovniki, ki so se bili izšolali nekoliko na Hrvaškem, kjer se je bila inteligenca še poprej narodno zavedla kakor na Slovenskem. Med posvetnimi narodnjaki so se pa v Ljutomeru in v okolici oglašali Stanko Vraz, zdravnik dr. Prelog, advokat dr. Ploj, njegova koncipijenta dr. Zarnik in J. Kukovec in drugi. Da se je ljutomerskemu kmetu slovenska knjiga že zgodaj prikupila, zato ima neizmerne zasluge župnik (pri Mali nedelji) Kreml. Ta je bil za svoje štajarske slovenske rojake pred kakimi 70 ali 80 leti spisal zgodovino štajarske dežele v slovenskem in slovanskem duhu in v taki književni slovenščini, v kateri se je jako oziral na ljutomersko narečje, na panonski slovenski jezik, ki se govori ob Muri, na Prekmurskem in v Medjimurji. Ta jezik se precej razlikuje od noriškega narečja, osobito od gorenjščine, katero je Bleiweis uvedel v slovensko knjigo. Ker je pa Kreml v svojih „Dogodivščinah“ rabil tudi ondotni domači dialekt, se je bila njegova knjiga neizmerno prikupila slovenskim kmetom ob Muri, Dravi

Krški - mokronoški - kostanjeviški - trebanjski volilni okraj.

Kmetje volilci krškega okraja priporočajo za državnega poslanca v krškem, mokronoškem, kostanjeviškem in trebanjskem volilnem okraju gospoda Frančiška Gombača, dež. komisarja za vinstvo in sadjarstvo v Ljubljani.

Kandidat deluje na Kranjskem neumorno 14. leto v prospeh kmetijstva ter v prid kmetškega stanu sploh. — Da se vinogradi v tem okraju tako hitro in pravilno obnovili, da se je cena našemu vinu tako povzdignila in da je naše vino zadobilo povsod tako dobro ime, je največ zasluga g. Gombača.

V zahvalo za njegovo dosedanje delovanje v prospeh kmetijstva ter iz prepričanja, da bo tudi v bodoče z isto vnemo in celo še uspešnejše deloval v prid kmetiškega stanu, ako bi mu bila prilika dana nastopiti v državnem zboru, ga je proglasilo na vinskem sejmu v Krškem dne 5. t. m. iz lastnega prepričanja več kot 300 kmetov za svojega neodvisnega kandidata.

Nihče bi ne mogel kmetiškega stanu bolje zastopati na merodajnem mestu kot ravno Gombač, ki je že sam strokovnjak v kmetijstvu, ki se že od mladih nog s kmetijstvom bavi, ki kot potovalni kmetijski učitelj dobro pozna vso našo deželo in njene potrebe in ki je tudi sam posestnik v krškem okraju.

On je neodvisen, znano nestranski in napram vsem slojem enak, zato ga kot takšnega vsi spoštujejo.

Ni skoro vasi na Dolenjskem, kjer bi ne bil Gombač že poučeval kmetijstva; a razen tega je on povsod dobro znan po svojih mnogoštevilnih strokovnih spisih v „Kmetovalcu“, „Narodnem Gospodarju“ in drugih strokovnih listih, po izdaji poučnih knjig „Novo vinogradništvo“, „Umno kletarstvo“, „Gospodarski nauki“ itd.

Zato tega kandidata prav toplo priporočamo in kličemo: Vsi volilci imenovanega volilnega okraja naj zapišejo na glasovnico ime: Frančišek Gombač.

Podržavljanje šolstva.

V dobi, ko se tudi pri nas večkrat čujejo glasovi in zahteve po podržavljenju šolstva, ne bo odveč opozoriti na bro-

in v Slovenskih goricah in čitali so jo neizmerno radi. Porabil sem jo bil tudi jaz v šoli, kolikor je dopuščal skromni čas, ki je bil odločen domoznanskemu pouku, zgodovini in zemljepisju. V letih 1870—1878, ko sem služboval v Ljutomeru, so bili pa že redki eksemplari te knjige, ki je pri knjigarjih ni bilo več dobiti.

Ker sem bil za meščanske šole izprašan iz jezikovno-zgodovinske skupine, sem se v prostem času najrajši bavil z domoznanstvom in s spisovanjem tvarine zgodovinske vsebine. Za šole, za rabo učiteljem in učencem sem poslovenil kratko Netoličkovo zgodovino in Kronesove „Pripovedi in zgodovine Štajerske“, brošurico, ki je bila potrjena za rabo v ljudskih šolah tudi od ministrstva. — Za zemljepisni opis slovenskih dežel je skrbela pred 40 in več leti „Slovenska Matica“, ki je izdala poslovenjeni Erbenovi: „Vojvodstvo Kranjsko“ in „Vojvodstvo Koroško“ ter dr. Gršakov „Slovenski Štajer“. Slovenci so pa potrebovali tudi zgodovine svojih pokrajin. Zato sem se lotil v letih 1879—1882, ko sem bil že na Kranjskem, spisovanja „Politične in kulturne zgodovine štajerskih Slovencev“, knjige, ki je bilo moje največje delo. Stala me je veliko truda in kakih 2000 K. Štajerski Slovenci so me pa

šuro, ki jo je v tej zadevi izdal rektor H. Wigge (Staats- oder Gemeindeschulen? Berlin, Gerdes & Hödel 60 pf.) Wigge po pravici opozarja na to, da bo nastajajoče velikansko tekmovanje posebno med Nemčijo, Anglijo, Rusijo, Japonskim in Združenimi državami severoameriškimi predvsem tekmovanje duha, tekmovanje večje narodno gospodarske inteligence, v katerem bo čisto naravno najboljše orožje — šola. Čimbolj torej narodnogospodarsko napadajo eden drugega, tembolj stopa šolstvo v ospredje državnih koristi.

Ta pomen šole je pred vsemi spoznala Anglija: dočim Prusko s svojimi najnovejšimi zakoni naravnost veže šolo na cerkev ter ustvarja konfesionalno šolstvo, si prizadeva Anglija z vsemi silami, da bi nasprotno šolo oprostila iz področja cerkve ter jo postavila v službo svoje svetovne politike. Anglija je prva razumela, da leži na poti svetovne politike kulturnih držav čisto posvetna šola, ki prepušča vso skrb za versko kulturo popolnoma cerkvi, ki se pa za to stavi z vso močjo v službo narodnogospodarske zdatnosti ljudstva. „Čisto posvetna šola, to je šola bodočnosti, morda že bližnje bodočnosti.“

Wigge se tu ne boji izraziti svojega prepričanja, da bo v bodočnosti edino le državi pritikal skrb za vnanjo uredbo šole, za zidanje poslopij, preskrbovanje učnih pripomočkov in plače učiteljstva, kakor hitro prodere in zavlada baš oni narodnogospodarski namen šole. Danes pa — v prehodni dobi — ni še ta zahteva ne politiška ne akutna: danes je treba še to skrb poveriti občinam, ki so nekake države v državah in kar mora biti nekaka priprava, dokler bo mogla država sama prevzeti izvrševanje te naloge.

Proti temu dokazuje Wigge s posebnim poudarkom in prepričevalnimi razlogi, da se nikakor ne smemo potegovati za podržavljenje notranjega šolskega življenja, torej da ne smemo zahtevati enotnega razvoja vsega šolstva, predvsem kar se tiče učnega načrta. Očitno proglašča, kaj bi se porodilo iz takega podržavljenja: veliki šolski referati in majhna dejanja, mnogo pisanja in krika, malo razuma in mišljenja, ali mnogo formalnosti, malo življenja, ali na kratko, kakor je rekel minister Miquel: „kitajstvo“ (Chinesentum), t. j. otrplost, smrt. Šola bi postala poprišče strankarskih politiških bojev, in okolnost, da bi bil ves njen razvoj zvezan z eno samo vsemogočno

ministrsko osebo, bi morala dosledno vesti k temu, da se vse šolstvo zmehanizira in zbirokratizira.

„Notranje življenje šole ne sme biti vezano na dolgi, papirnati vod centralne uprave, pač pa potrebuje prostega gibanja, prostega razvoja.“ Zato predlaga Wigge, da bi se to notranje življenje ne urejevalo po uradnih ukazih, da bi ga marveč vodili in upravljali solski sveti, v katerih bi imeli odločilno besedo voljeni zastopniki učiteljskega stanu.

Ideal Wiggejev je torej jasen: sprijaznil bi se v bodočnosti s tem, da bi šola bila državna po vnanji, gmotni strani, hoče pa, da bi v tem okviru ostala neodvisna in svobodna ter da bi se sama upravljala.

Ako se zdi morda komu ta predlog presenetljiv in čuden, treba pokazati samo na tako bližnjo nam analogijo sodništva: Država vendar plačuje tudi sodne organe, a v svoji delavnosti so ti, ali bi vsaj po zakonu morali biti od države neodvisni, v resnici avtonomni. Posebno se pa nikakor ne da dvomiti o tem, da je opravičena zahteva, da bi imelo učiteljstvo večji vpliv na notranji ustroj šole nego do sedaj, saj je vendar edino le ono poklicano, da bi presojalo s svoje izkušnje potrebe in zahteve svoje stroke.

Na Francoskem so se začetki in poiskusi take šolske avtonomije že zdavnaj prav dobro sponesli.

Ker se prinas rabi izraz „svobodna šola“ samo kot strahilo, s katerim se naivnim ljudem, ki nimajo o tej stvari najmanjšega pojma, brez vse potrebe naganja strah ter se jim moti politiške pojme, bo marsikom ta referat o Wiggejevi brošuri dobro došel. Kdor se za stvar v resnici zanima, dobi v knjižici sami natančnejšega poučenja.

Kd.

S Tolminskega.

V odgovor na nesramne napade dr. Ant. Gregorčiča na učiteljski stan na shodu pri Sv. Luciji, kakor tudi na podle žalitve učiteljstva od strani klerikalnih listov naj dela učiteljstvo z vsemi silami za izvolitev naprednih kandidatov. Posebno pa poskrbimo, da pade Gregorčič, ki je v zvezi z Lahij, nasprotnik učiteljstva in sploh vsakega napredka med Slovenci.

Več učiteljev.

z naročevanjem pridno podpirali, tako da pri založbi menda ni bilo škode, dobička pa nisem iskal. Imel sem pa veselje, ko so mi dijaki, mladi učitelji in drugi pripovedovali, da so knjigo z veseljem prebirali in z uspehom rabili v šoli; zakaj na Štajerskem se na gimnazijah uči tudi povest in domoznanstvo štajerske dežele. Domač pregovor veli: Čez sedem let vse prav pride. Ta pregovor se je pri meni uresničil glede izkoriščanja izpričevala, ki sem si ga pridobil l. 1871. (prvi na Kranjskem) za meščanske šole; zakaj ravno čez sedem let (1878) mi je bilo podeljeno mesto učitelja in ravnatelja na meščanski šoli v Krškem, ki je bila 29 let edina te vrste na Kranjskem. Ako se ne bi bila ta šola ustanovila, jaz ne bi bil nikdar na kakšni meščanski šoli služboval. Na Štajerskem je bilo sicer že takrat precej teh učilnic, toda jaz sem bil preveč razglašen (saj sem se največ sam glasil) kot Slovenec, da bi me bil imenoval štajerski deželni odbor, ki že takrat ni bil Slovincem naklonjen. Zaraditega sem pa bil hvaležen rajnkemu Martinu Hočvarju, da je sezidal šolsko poslopje za meščansko šolo v Krškem. Od njega nisem bil sicer nič odvisen, saj sem bil celo za Krško imenovan zoper njegovo voljo. On ni bil niti predsednik niti ud krajnega ali okrajnega šolskega sveta. Ali bil je dobra duša, predobra, sicer

ne bi bil kot rojen Slovenec verjel nemškutarskim uradnikom, da so le nemške šole edini izvrš blaginje za Slovence. O njegovem dobrem srcu sem imel večkrat priliko prepričati se. Ko je bil zadnjo pozno jesen pred svojo smrtjo, ki je prihodnjo pomlad nastopila, že močno bolan, me je prišel obiskat v ta namen, da mi je povedal, kako je skrbel (ko je namreč delal oporoko), za meščanske učence, za katere je ustanovil 12 študentskih po 100 gld. Zaraditega sem z meščansko šolo in z mestom krškim vred žaloval, ko je bil 17. aprila 1886 preminul ta blagi mož.

Po prej navedenem hrepenenju in po postranskih zaslužkih bi se dalo sklepati, da sem bil precej sebičen. Kdor je pa opazoval natančno moje osebno gospodarstvo, mi bo moral potrdati za preteklost in sedajnost, da sem skrbel edino le za ravnotežje v svojem in svoje familije gospodarstvu, t. j. ogibal sem se, da nisem zabredel v dolgove, o katerih sta mi tast in tašča pripovedovala, rekši: „Dolg pravi, naredi me, delal se bom pa sam“. Da bi bil prišel do aktivnega imetja, to pa ni bilo mogoče. Rodovina me je že nekoliko stala, a veliko je šlo za knjige, časopise, neizmerno veliko v tiskarne, na pošto. — Neprimerno veliko so stale narodne veselice, zbori, poto-

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. travna 1907 K 49.071.32.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva!

V.

In kam naj pristopi učiteljstvo? Taktiko sedanjega liberalizma je obsodilo; to velja, dokler se narodno-napredna stranka temeljito ne organizuje, bodisi da so potem mladi ali stari na površju kot voditelji. O S. L. S. za učiteljstvo ne more biti govora. Socialni demokratizem še ni pri nas popolnoma razvit, razen v mestih in večjih trgih je na deželi ogromni večini prebivalstva še popolnoma neznan. Od taktike, dela in uspehov te struje je odvisna njena bodočnost. Učiteljstvu ne preostaja za sedaj nič drugega kakor da ostane zvesto svojim dosedanjim naprednim idejam pod varstvom šolskih zakonov in da pridno deluje v lastni organizaciji. V politiki smo bili že poprej prosti in nevezani, taki moramo ostati tudi v bodoče. Mi smo bili dosedaj najprej učitelji — odgojitelji našega naroda, neumorno delujoči v svoji stanovski organizaciji, v politiki pa svobodni. „Kdor je z nami, smo mi z njim,“ je bilo naše geslo do sedaj, in tako ostane tudi v bodoče. Kdor bo podpiral šolo in učiteljstvo, ta je naš in mi smo z njim, kdor bo pa nam in šoli nasproten, mu bomo nasprotni tudi mi, naj bo potem še tako mogočen, bili bomo z njim boj do skrajnosti, če sliši tudi na ime „Slovenske Ljudske Stranke“.

„Učiteljstvo ima dolžnost vzgajati mladino verskonravno, jo navajati k ljubezni do svojega naroda, k spoštovanju do vladarja in do avtoritete sploh. Ali more učiteljstvo izvrševati svojo vzvišeno nalogo kot član brezverske narodne socialne demokracije, ki pobija vsako avtoriteto, zasebno last itd., ki tepta

vanja, zakaj moje največje veselje je bilo, udeleževati se okrajnih uradnih in neuradnih učiteljskih zborov, deželnih učiteljskih skupščin, občnih zborov slovenskih učiteljskih društev, „Zaveze“ itd. Na teh zborih potegovati se za šolstvo, za slovenski jezik, za učiteljske pravice, je bilo od nekdanjega mojega načela, moja življenjska navada. Ne da bi se hvalil (ali pa tudi!), za svoje tovariše sem se vedno potegoval. Saj sem imel zato dovolj prilike, in sicer v raznih učiteljskih skupščinah in kot ud krajnega in okrajnega šolskega sveta z besedo, po časopisih pa s peresom.

Z imenom bi lahko navedel toliko in toliko učiteljev, ki so z mojim priporočilom prišli do boljših služb, do večjih plač, do nagrad, zlasti pa do kvinkvenij, v kateri sledni stvari sem mel boje najprvo za svojo osebo in potlej pa za velik broj svojih tovarišev. Pri premišljevanju o tem, kako naj učitelj brani razne svoje pravice, sem prišel do prepričanja, da je treba tudi v tej reči, da bi imeli učitelji kako navodilo. Zaraditega sem se podal na delo in spisal brošuro „Učiteljski pravnik“, navodilo, ki se je tiskalo najprvo v Učit. Tovarišu“. Res nima to delce v vseh svojih oddelkih originalnih nasvetov, a je vendar menda edino te vrste v šolski literaturi v Avstriji; le v Nemčiji je izšlo prej dvoje sličnih knjižic.

z nogami vse vzvišene svetinje človeštva?! Ne, slovensko učiteljstvo je prepošteno, ker hoče brezmadežno ohraniti svetinje, ki jih je podedovalo od svojih očetov, ker hoče vzgajati nadebudo mladino v katoliški veri, za svoj mili narod, za svojega vladarja — — jo vzgojiti v koristne ude človeške družbe.“

Tako more pisati le hinavski klerikalizem, zakaj pred nekimi dnevi je svetu dokazal z lažjo in obrekovanjem, da je naše učiteljstvo brezversko, ki hoče vreči Boga iz šole, ki pohujšuje ljudi po cerkvah, gostilnicah in drugod. Hipoma je postalo naše učiteljstvo pošteno, verno in dobro. — Zakaj tako? — Ker smo dokazali, da je klerikalizem na krivoverski poti, malovredna in našem narodu silno nevarna struja. Odgovoriti nam in nas pobijati ne more, ker se resnica ne da ovreči, zato nas je sedaj hipoma začel hvaliti. Ali mi poznamo prav dobro volka v ovčji obleki! Stvarnega odgovora zahtevamo!

„Toda krenimo od tega visokega razmotrivanja na praktična tla! — Učiteljstvo je za svoje študije in za svoj trud pre-slabo plačano. To mora priznati vsakdo, ki pozna naše razmere. Zato pa mora biti glavni namen našega združevanja to, najti najkrajšo pot, kako priti do boljšega gmotnega položaja, zato se moramo ozirati na to, katera stranka nam more pripomoči do boljšega gmotnega položaja. — Brez dvoma bo v bližnji prihodnosti edina vladajoča S. L. S., ki poudarja odločno v svojem programu, da odklanja vsako predpravico in nadvlado, ker hoče združiti vse stanovce v demokratičnem temelju k skupnemu delu. Ali ni ta ideja pametna? Slovenski narod nima plemstva, njegovo razumništvo in tudi učiteljstvo je vzraslo po večini iz ljudstva, zato bi bila le njegova čast, ponos in dobiček ako bi smelo stopiti v tabor S. L. S. in v njem delovati za mili slovenski narod. Ali niso zastopniki S. L. S. v svojem programu odločno poudarjali, da sprejmejo vsakogar z odprtimi rokami, ki hoče z njimi sodelovati na demokratični podlagi, ne da bi mu kdaj očitali, ako je imel kdaj kako drugo politično prepričanje?! Ali niso poudarjali, da so proti nadvladi posameznih stanov, najsi imajo morda vseučiliške študije, najsi se vozijo morda v mehkih kupejih prvega razreda, poudarjali, da so tudi proti duhovski nadvladi?! Ali ni tudi slovensko učiteljstvo po večini tega demokratičnega mišljenja?! Ali ne želi tudi slovensko učiteljstvo priti v kratkem času do boljšega gmotnega stanja?! — Slovensko učiteljstvo stoji pred alternativo:

Ko je bilo to slovensko navodilo gotovo, sem še bil pripravljen, nekaj sličnega spisati še za nemške učitelje, pa Pichler, kateremu sem se bil ponudil, ni hotel prevzeti založbe.

Slovenski učitelji so mi bili za moj trud, kolikor sem ga imel zanje, za šolstvo in narod, hvaležni; zakaj pri vseh mojih podjetjih, literarnih, posojilniških, zborovalnih itd., so me zvesto podpirali. Na raznih učiteljskih skupščinah so se zame oglašali in mi izražali svoje simpatije. Med temi „komplementarji“ so bili že večkrat tudi moji nekdanji učenci, kar mi je posebno dobro delo. Kakor namreč veseli kmeta, da mu seme ne pade na nerodovitna tla, tako veseli učitelja še v večji meri, ako je vzgojil čvrste državljane, ki so z njegovimi nauki in po lastni previdnosti in nadarjenosti prišli do dobrega kruha. In do dobrega kruha je prišlo mnogo nekdanjih mojih učencev, zlasti veliko tistih, ki se dovršili meščansko šolo v Krškem. Od teh je mnogo učiteljev, ki so me vedno hvaležno spominjajo. In prav imajo; zakaj imel sem v svojem učiteljskem življenju in v šolski praksi sploh to vzgojno sredstvo, da sem vedno obečal le zlate gradove fantom, ki se bodo ravnali po naukih dobre šole in dobrih staršev.

(Dalje.)

Ali v „Slovensko Ljudsko Stranko“ ali pa v socialno demokracijo. — Druge poti ni, odločimo se za časa!“

S tem nam je vrigel klerikalizem zopet vrv okolo vratu: z nami ali proti nam! To vrv mu vržemo zopet v obraz, da bo pomnil za vselej. Sedaj spozna hinavec, da smo preslabo plačani za svoj trud in svoje študije, zato nas vabi v svoj tabor zaradi boljšega gmotnega položaja. Pred nekaterimi dnevi je vpil, da niti vinarja naprednim učiteljem več, kar bo vedno priporočal poslancem S. L. S.; da naj napno vse strune zoper napredno učiteljstvo in šolo. To bi moralo biti slovensko učiteljstvo res brez uma, da bi sledilo tem sirenskimi glasovom hinavskega klerikalizma, ki danes že noče nič vedeti, kar je včeraj slovesno obljubil. Kar se tiče našega gmotnega stanja, zahtevamo za svoje pošteno delo tudi pošteno plačilo od ljudstva, za katerega žrtvujemo vse svoje moči.

To ljudstvo nam privoščiči kos krvavo zasluženega kruha; ono nas pozna in mi poznamo njega. In ker smo z ljudstvom, nas ni prav nič strah pred klerikalizmom. Kolikor dlje časa bo zavlačeval to pereče vprašanje, tem slabše bo zanj. Kranjsko učiteljstvo je zaslovelo širom sveta zaradi svoje solidarnosti ob zadnji deželni konferenci, zaradi svoje društvene organizacije in delavnosti, zaslovelo bo drugič tudi zaradi nadaljnjega postopanja, ki morda pride prej kakor bo klerikalizmu ljubo. Vedno se je delal klerikalizem norca, ko smo kaj takega povedali javnosti, morda se bo tudi sedaj. Kaj bomo naredili, to je naša že sklenjena stvar. Za danes povemo le toliko: svaka sila do vremena; vsak upor dobi odpor; ni je moči, da bi se ne unesla; ni sile, da bi ne omahnila.

Narod, ki ne zna ceniti svojih učiteljev; ki ne upošteva truda svojih odgojiteljev, ne bi bil vreden svojega obstanka. Naš narod ceni in upošteva oboje, le žal, da zaupa grabljivim volkovom, ki hočejo učiteljstvo zadaviti. Program S. L. S. nam je znan, ta je slepilo za ljudstvo in nič drugega. Mi sodimo to stranko po delih in ne po programu. Saj je tudi liberalna stranka imela krasen program, ali ta ji ni pomagal. Kar klerikalizem danes poudarja, jutri o tem ne ve ničesar. Glede doslednosti ne sme on nikdar nikomur očitati ničesar. Zlasti izjava, da je S. L. S. proti duhovski nadvladi, je tako neumna in smešna, da se ji mora res smejati vsaka krava. Učiteljstvo je res strogo demokratskega prepričanja, a na podlagi naše narodne individualnosti. Deluje za narodovo korist, kjer more ve in zna, ne iz sebičnosti, marveč iz ljubezni do narodne blaginje. Klerikalizem se pa peha za nadvlado za svojo korist in svoj žep, kar smo dokazali in bomo o priliki še.

Učiteljsvo želi res priti v kratkem do boljšega gmotnega stanja, a odločno povemo, da ne po poti, ki jo želi in ponuja naš klerikalizem. On se je do sedaj izkazal šoli in učiteljstvu smrtnega sovražnika, napovedal nam je boj na življenje in smrt, in sedaj naj se uklonimo ter prestopimo v njegov tabor? — Nikdar! Boj naj se izvojuje, učiteljstvo hoče častno zmagati ali častno pasti! Mi se opiramo na narod, zato čutimo življensko moč v sebi. Poguma, vztrajnosti in moči imamo tudi dovolj, da se klerikalizma, ki je na krivoverski poti, prav nič ne bojimo. Čas ozdravi vse, ozdravil bo tudi naš rane, ki nam jih je in bo še prizadel naš klerikalizem.

Vjeti nas je hotel v zanke z alternativo: Ali v S. L. S. ali pa — v socialno demokracijo. Čudno, da do sedaj še ni vedel, da smo mi učitelji — odgojitelji s svojo razvito in slovečo organizacijo svobodni — ne pa politikujoča struja, po zgledu naše duhovščine, ki s strastjo bije boj za duhovsko nadvlado.

Naša pot je: Kdor je z nami je naš, kdor je proti nam, temu boj do skrajnosti!

S krivoverskim klerikalizmom, ki ga je učiteljstvo poklicalo na odgovor pred ljudstvo, pa se je skrtil in si ne upa na dan, ne bo učiteljstvo soglašalo nikdar, dokler bo smrtno sovražil šolo in učiteljstvo ter hodil po dosedanjih potih, ki vodijo naš narod v pogubo.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Iz naše organizacije.

Goriško.

Iz odborove seje „Tolminskega učit. društva.“
Na prošnjo našega društva je c. kr. dež. šol. svet pripravljen v Tolminu prirediti teden po Binkoštih risarski tečaj, če se oglasi vsaj 20 slušateljev. Tovariši in tovarišice, prijavite nemudoma svojo udeležbo c. kr. okr. šol. svetu! Dobrodošli tudi goriški tovariši, ki bi se tečaja udeležili; gotovo dobe potrebni dopust, naj se le oglasijo. S tečajem bodo združena znanstvena predavanja, ki prično binkoštni ponedeljek popoldne. Ta dan predavata gg. ravnatelja Bežek in Schreiner, a pri obč. zboru v četrtek, dne 23. maja, pa g. Fr. Finšger, c. kr. okr. šol. nadzornik iz Gorice. (O brezžičnem brzojavu: predavanje bo pojasnjeval z aparati.)

Na veselo snidenje v Tolminu o Binkoštih! Tajnik.

Tolminsko učit. društvo ima izredni občni zbor v Tolminu dne 23. t. m. v četrtek ob 2. popoldne v ljudski šoli. Dnevni red; 1. Nagovor predsednikov. 2. „Brezžični brzojav“, predava in s poizkusi pojasni g. Fr. Finšger, c. kr. okr. šol. nadzornik. 3. Zapisnik zadnjega zborovanja. 4. Skupno naročevanje „Učit. Tovariša“ in pristop k „Učit. tiskovnemu društvu“. 5. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje. 6. Morebitni nasveti.

K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo za koprski okraj ima svoj redni letni občni zbor v Boljuncu 16. maja t. l. ob 10 uri predpoldne v prostorih g. Venturinja s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Volitev dveh zapisnikarjev. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo odseka za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva, Poroča g. A. Urbančič. 5. Poročilo blagajnika. 6. Volitev 3 pregledovalcev računov. 7. Volitev novega odbora. 8. Poročilo o zborovanju „Zaveze“ v Šoštajnu. Poroča g. F. Wajšel. 9. Volitev delegatov za prihodnje zborovanje „Zaveze“. 10. Predlogi.

K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 5. letošnji številki to-le vsebino: Ciganček. E. Gangl. Pesem. — Zakaj hodijo Kranjci po svetu za denarjem? Kompoljski. Povest. — Prevara. Borisov. Pesem. — Beraška vas. Podoba. — Minka in račice. E. Gangl. Pesem s podobo. — Podlesna veterica. Avguštin Šabec. Poučni spis. — Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — Zdravilo. Ivo Trošt. Povest s podobo. — Šmarnica. Avguštin Šabec. Poučni spis. — Prva piščalka. Podoba. — Čič in Kraševce. Ivo Trošt. Povest. — Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Prva veselica. Ivan Kramar. — Kupčija z muhami. — Ptice — znanilke dežja. — Največja zastava. — Analfabeti. — V šoli. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Politiški pregled.

* **Za povzdigo Dalmacije.** „N. Fr. Presse“ piše: Potovanje ministra za trgovino, dr. Fořta, zbuja nado, da se končno izvrši program za razvoj Dalmacije. Dalmacija bo spojena z Avstrijo s pomorsko zvezo, potom Lloydja in z državnimi sredstvi. Trgovinski minister proučuje sedaj različne predloge, odkod bo odhod bodoče brze pruge, iz Trsta ali Pulja, oziroma Medolina ali Voloske. Ker je treba to vprašanje nujno rešiti, se stvar določi takoj, ko se minister povrne na Dunaj. — Dr. Fořt je proučeval tudi razširjenje že obstoječih luk in zgradbo novih luk. V Šibeniku, kjer si je minister ogledal tamošnje tvornico karburja, zgradijo v kratkem nov pomol. V Spljetu razširijo sedanji pomol ter zgradijo še drugi pomol; tozadevna dela se prične še tekom tega leta. Vlada hoče povzdigniti tudi ribarstvo in zlasti promet tujcev.

* **Izseljevanje v Ameriko.** Iz Washingtona poročajo: Iz Avstrije se je v zadnjih štirih mesecih naselilo 15.621, iz Ogrske 27.367 oseb, to je 5000 oseb več nego lani v istem času. Iz Evrope se je skupno naselilo 132.137, tako da odpada na našo monarhijo tretjina evropskih naseljenikov. Iz Nemške se je naselilo 6304 osebe z gotovim denarjem 127.000 dolarjev, iz Ogrske pa 7976 Madjarov, ki so imeli 284.372 dolarjev imetka. Iz Ogrske došlih 4800 Slovakov je imelo vsega skupaj 70.236 dolarjev imetka. — To je napredek naše države!

* **Zidanje trdnjav na Benečanskem.** Dunajski „Zeit“ poročajo o tem iz Benetk: „Na tukajšnjih utrdbah delajo z mrzličavo naglostjo. Prezidavajo utrdbe na kopnem in na morju in razen tega gradijo vrsto novih fortov, katere opremljajo z vsemi sredstvi moderne tehnike. Oboroženi bodo s težkimi obrežnimi topovi. Zlasti pri Mestreu zidajo velikanske utrdbe. Tudi v Veroni hitijo kar se da s fortifikacijami. Okolo Verone napravijo cel trdnjavski pas, tako da bo tu zašancan tabor najmodernejšega zistema. — To so brez dvoma žalostna znamenja, in nekaj gotovo čaka nas, ki smo sosedi Italijanom.“

* **Nova zbornica poslancev bo razpuščena?** Niso še izvršene volitve za nov državni zbor, in že govore o njega razpustu. Tako je te dni bivši dunajski poslanec Steiner na nekem volilnem shodu rekel nastopno: „Ne verjamem, da bo mogla zbornica v tem letu storiti kaj dobrega. Štiri tedne bo treba, preden se bo nova zbornica konstituirala; na to predloži vlada proračun za drugo polletje. Gotovo je, da porečejo tedaj agrarci: Sedaj je čas žetve. In zahtevali bodo, da se takoj razpravlja o ogrskem vprašanju. In ker ne bomo odobrili pogajanj, ki se vrše sedaj med Avstrijo in Ogrsko, je možno, da bo zbornica razpuščena.“ — Hitro se je torej oglasil mrtvaški zvon, samo, če mu je kaj verjeti!

* **Slovanski dijaki pri ministru Pacáku.** Ko je bil češki minister dr. Pacák za cesarjevega bivanja v Pragi, so ga obiskali zastopniki slovenskega dijaštva. Češki dijaki so mu obrazložili svoje zahteve. Za slovensko narodno-radikalno dijaštvo je predsednik „Adrije“, jurist Lipold, obrazložil ministru zahteve in želje glede slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Minister je obljubil, da se hoče zavzemati za zahteve in želje Slovencev. V „Adriji“ so ustanovili vseučiliški odsek, ki bo sporazumno s češkim dijaštvom izdelal obširen memorandum.

* **Sklicanje državnega zbora.** Novi državni zbor skličejo najbrže na dan 18. junija t. l. Zboroval bo baje do konca julija. Vlada mu predloži več manjših predlog in proračunski provizorij.

* **Splošna volilna pravica na Ogrskem.** Ogrski ministrski predsednik je izjavil deputaciji agrarnih socialistov, da sedanja ogrska vlada na vsak način izvede splošno volilno pravico.

* **„Črne čete“ v Rusiji.** — Pred nedavnim časom so umorili urednika „Ruskih Vjedomosti“, Jollosa, kar se pripisuje takozvanim „črnim četam“. Značilno je, da je dobil zdaj že drugi poslanec, Hessen, ki je priporočal in predlagal v dumi odpravo smrtnih kazni, smrtno obsodbo od teh „črnih čet“.

* **Roosevelt — dosmrtni predsednik?** Londonski „Daily Telegraph“ poroča iz Bostona, da se je tamkaj pojavila živahna agitacija, ki stremi za tem, da izvolijo Roosevelta za dosmrtnega predsednika Združenih držav.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so darovali: Okrajna posojilnica v Kobaridu na račun pokroviteljine zadnji rok 100 K. Tvrđka Fran Ksav. Souvan v Ljubljani, 32 50 K. Živili učiteljski dobrotniki in naslednjiki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Janko Likar, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani, nadučitelj H. Skulj, A. Trošt in G. Čersa, vsi iz Tržišča pri Mokronogu, nadučitelj Mavro Framšek, Ivana Framšek. Ludóvik Petrič in Leo Rott, vsi iz Sromelj pri Brežicah, Fran Šinigoj iz Sv. Jerneja na Muti, Karol Mavrič iz Ljutomera. Živili! Bog plati!

Odkritje Tomšičeve spominske plošče na Vinici. Dne 19. in 20. maja t. l. odkrije svečano klub braće hrvatskega „Zmaja“ rojenemu Slovincu Ljudevitu Tomšiču, hrvaškemu učitelju, pedagogu in književniku spominsko ploščo na Vinici, kjer se je dotičnik rodil, kot sin tedaj tam službojočega učitelja in narodnega pesnika Bernarda Tomšiča. Vsakega zavednega Slovence dolžnost je, da se ta dan raduje z brati Hrvati, kateri prihite o tej priliki na slovenska tla. Pokažimo pri tej priložnosti, solidarnost in slogo na kulturnem polju z brati Hrvati! — Hrvati pridejo na Vinico dne 19. maja ob 5. popoldne, kjer jih slovesno sprejmo. Potem položijo venec na grob očeta Tomšiča. Zvečer je razsvetljava in godba. Drugo jutro je ob 6. uri budnica in po deseti maši odkritje spominske plošče. Po odkritju je slovesni obhod po Vinici ter banket v Školnikovi gostilnici.

Načrt zakona o pravnih odnošajih učiteljstva v Istri. Skupni odbor hrvaškega, slovenskega in italijanskega učiteljstva v Istri je izdal načrt zakona, ki določa ureditev pravnih odnošajev istrskega učiteljstva.

V svrhu regulacije učiteljskih plač se bo poklonila dne 13. maja deputacija učiteljstva, obstoječa iz zastopnikov vseh avstrijskih učiteljskih zvez, naučnemu in finančnemu ministru. Našo „Zavezo“ bo zastopal tovariš Luka Jelenc, Pri tej priliki se bo položil temelj tudi „Avstrijski učiteljski zvezi.“

Okrajna učiteljska konferenca slovenskih ljudskih šol v Ljubljani bo dne 16. maja v telovadnici I. m. d. lj. šole v Komenskega ulicah. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu še: 1. „Učni poizkus iz telovadbe“ (gosp. J. Furlan). 2. „Prva pomoč pri nezgodah v šoli“ (g. dr. O. Kraječ). 3. Načrt „Šolskega reda“ za učence in učenke mestnih ljudskih in meščanskih šol v smislu § 86. dokončnega šolskega in učnega reda (g. K. Wider). 4. Podrobni učni načrti za 6., 7. in 8. razred: a) za računstvo in geometrijsko oblikoslovje (gdč. F. Zemetova); b) za prirodopisje in prirodoslovje (gdč. A. Sarkova); c) za zemljepisje in zgodovino (gdč. E. Rekarjeva).

Ali bo dan 14. maja pouka prost? Pred šestimi leti je deželni šolski svet odredil, da je bil dan državnozbornske volitve pouka prost. Letos pa deželni šolski svet ni izdal take odredbe, pač pa nekateri okrajni šolski sveti za svoje okraje. Sicer pa govori § 115 dokočnega šolskega in učnega reda tudi o tem, ki pravi: „Šolski voditelj naj dá učiteljem svoboden čas, ki je potreben za izvrševanje volilne pravice v javna zastopstva.“ Torej sme vsakdo na volišče, četudi trpi pouk. V nekaterih krajih bodo dali krajni šolski sveti ta dan prosto, v drugih krajih bodo pa prestavili pouk na prihodnji četrtek. Zaradi šole torej ni nikomur treba zanemarjati svoje volilne pravice in naj se vsakdo udeleži volitve ter voli šoli in učiteljstvu naklonjenega kandidata.

Klerikalna kadilnica. Kako znajo klerikalci vihteti kadilnice, naj pokaže citat iz „Gorice“ (št. 27): „Dr. Laharnar, velenadarjen sin planin, odličnjak na celi črti svojega šolanja od začetnega šolarčka do učenega doktorja, bistrumna glavica, kakor jih imamo Slovenci le malo, izurjen in izkušen v vseh manipulacijah našega političnega uradništva, izkratka: mož, kateremu so rojenice položile v rojstno zibelko nenavadno veliki dar nadarjenosti, pravi talent; mož izkušen . . .“ Komur ni dovolj take hvale, temu ne moremo pomagati. To imponira!

Poročil se je v Rabu g. Dragotin Pribil, c. kr. okrajni šol. nadzornik na Krku, z gdč. Roza Nimiřovo. Srčno čestitamo!

Umrl je v Kranju dne 3. t. m. gosp. Karol Florian, veleposestnik in knjigotržec. Kot potomec ondotne stare narodne roduvine je bil ves čas vnet narodnjak. Njegovi starši so mnogo občevali s pesnikom Prešernom, zato je tudi on znal marsikatero anekdoto povedati. V družbi je bil vesel, ljubezniv in zgovoren, ker je sam mnogo bral. Bil je pa tudi odkrit prijatelj slovenskemu učiteljstvu, kar je pokazal s tem, da je bil med prvimi pokrovitelji našega „Učiteljskega konvikta“ in je tudi še ob raznih prilikah rad odprl našim društvom svojo darežljivo roko. Zapustil je poleg žalujoče vdove še štiri vrle hčerke, od katerih se dve privatno učita na ondotni gimnaziji. Vrlemu možu blag spomin med nami!

K državnozborskim volitvam. Od načelnštva učit. društva za mariborsko okolico smo prejeli: Učiteljstvo mariborske okolice prizna in ceni v veliki meri zasluge preblag. g. Robiča, profesorja, dež. odbornika i. dr., ki si jih je pridobil za povzdigo ljudskega šolstva na Štajerskem. Imenovano učiteljstvo strmi nad nepričakovanim prevratom in obžaluje močno, da veleza-sluzni g. Robič ne kandidira več v mariborskem okraju.

Učiteljska tiskarna se priporoča šolskim vodstvom, ki bodo izdala koncem šolskega leta tiskana „Letna poročila“, za tisk teh poročil.

Popravek k poročilu iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico v št. 18 „Učit. Tov.“ V navedenem poročilu je rečeno: „Slednjič se je prešlo na dnevni red preko pritožbe proti neki učiteljici, ker ni bilo povoda za disciplinarno postopanje.“ Podpisani konstatujem, da to ni res. Iz odloka c. kr. okr. šol. sveta z dne 20. aprila t. l., št. 958, je razvidno, da se preko pritožbe ni prešlo na dnevni red, ampak da se je sklenilo, ne uvesti proti dotični učiteljici disciplinarne preiskave — katere tožitelj ni ne zahteval, ne prosil — pač pa je opomniti, „da se ima po določbah § 119. šolskega in učnega reda pokoriti ukazom in naročilom šol. voditelja, ozir. izvršiti pravilno storjen in ne ustavljen sklep učiteljske konference (§ 147). Ako pa misli, da nalog, ozir. sklep ni postaven, se sme pritožiti na c. kr. okr. šol. svet, s čemer pa se izvršitev naloga (sklepa) ne zadržuje.“ S to rešitvijo se protistranka popolnoma ujema. Ako bi se bila sklenila disciplinarna preiskava, bi se morali zaslisiati proti dotični učiteljici šolski otroci; takih zasliševanj se je pa poslužiti le v skrajni potrebi, ker silno rušijo učiteljski ugled. Isto velja glede klasifikacij, pri katerih so učitelji(ce) avtonomni(e). Gorje učiteljstvu, ako bi se moglo proti resnični ali dozdevni krivični klasifikaciji tako pritoževati, da bi šolske oblastnije z odloki prisilile to ali ono učno osebo, da mora dani red preklatic in ga predrugačiti; odprla bi se pot neznosnim razmeram. Iz tega pa ne sledi, da se šolsko vodstvo v gotovih slučajih, kjer je krivica očitna in se s prijaznim opominom ne da nič doseči, ne bi smelo pritožiti na kompetentno mesto. Iz tega tudi ne sledi, da dotična šolska oblastnija odobruje krivično klasifikacijo. Učna oseba, ki katerega otroka krivično klasifikuje, se obsodi sama, ker otroci to zapazijo in izgubijo o njej dobro mnenje.

Ajdovščina, 5. maja 1905.

Fr. Bajt, nadučitelj.

Mednarodna razstava v Madridu. Od meseca septembra do decembra t. l. bo v Madridu mednarodna razstava zdravstva, umetnosti, obrti in industrije.

Razgled po šolskem svetu.

— **Madjarske šole na Hrvaškem.** V Budimpešti je bil hrvaški sekcijski načelnik za uk in bogočastje M. Roje, ter je imel daljšo konferenco z ministrskim predsednikom dr. Wekerlom glede madjarskih šol na Hrvaškem. Wekerle je izjavil Rojeu, da je o tej stvari govoril z ministrom Košutom, ki je izrazil željo in pristal na to, da imajo madjarske šole obiskovati s amo madjarski otroci. Sekcijski načelnik je odločno zastopal svoje mnenje o madjarskih šolah, ki ga je večkrat zastopal tudi v saboru. Novih madjarskih šol se ne bo otvarjalo, a obstoječe se odpravijo, v kolikor ne odgovarjajo zakonu.

— **Vseučilišče v Hamburgu.** Hamburška znanstvena ustanova je nabrala za ustanovitev tamošnjega vseučilišča že štiri milijone mark. Da bo vseučilišče tem moderneje, je omenjeno društvo izdalo proglas za nabiranje denarnih prispevkov.

— **Deset milijonov v naučne svrhe.** Nedavno v Parizu umrl bankir Comerey je v svoji oporoki zapustil pariškemu vseučilišču deset milijonov frankov. Obresti od te vsote se imajo porabiti zlasti za štipendije mladim učenjakom.

— **Zakon proti kajenju.** V danskem državnem zboru je sprejeta zakonska osnova, po kateri je prepovedano kajenje v starosti do 16. leta.

Raznoterosti.

× **Kitajska in svetovna književnost.** Tudi Kitajska namerava pristopiti svetovni književni konvenciji. To misel je izprožil znani pisatelj reform, generalni guverner v Kupeju Čingči-Tung, samo da se Kitajska čim prej seznanj z znanostjo in književnimi deli Evrope.

× **Najstareje človeško pleme** živi na otoku Cejlonu in se zove Vedda. To so ostanki prvotnih prebivalcev Indije. Pleme je nizke rasti, nima ni verske, ni etične, ni društvene organizacije, živi v gozdih, se hrani z mesom žab, kač in drugih živali, ki jih je možno loviti brez posebne spretnosti. Orožja namreč nimajo nikakega. Barv ne razločujejo, ne smejejo se nikdar in tudi nimajo nikakega pojma o glasbi. To čudno pleme stanuje v vztočnem delu otoka ter bo kmalu popolnoma izmrlo. Zato je poslana na otok posebna komisija, da s fonografom in kinematografom ohrani nekatere običaje in jezik tega plemena.

× **Fiksiranje velikonočnih praznikov v katoliški cerkvi.** Že dolgo časa se dela na to, da se za stalno določi dan velikonočnih praznikov. V rimski kuriji so sprejeli predlog, naj pače Velika noč na tretjo nedeljo po pomladnem ekvinokciju, torej bi bila Velika noč med 4. in 11. aprilom. S tem bi bil ta praznik nekako stalno določen, a obenem pridržan tudi stari premakljivi značaj njegov. Za fiksiranje tega praznika so se izjavili tudi Luterani na Nemškem. Sedaj mislijo o tem vprašati tudi Rusijo, ki itak misli v svoji državi uvesti koledarsko reformo. Ideja, ki je prišla iz koledarske redakcije rimske kurije, gre za tem, da pridejo v krščanski cerkvi prazniki — vsaj veliki skupni — na en in isti dan.

× **Latinsko pismo na Japonskem.** Neki trgovec iz Tokija je izročil japonskemu društvu za uvedenje latinskih črk v japonski jezik 5000 jenov v svrhu te propagande. Sedaj so osnovali že podružnice v Osaki in Takasaku. Toda na Japonskem je tudi mnogo nazadnjakov, ki nočejo ničesar slišati o tem, da bi se komplicirane japonske črke poenostavile. Zato pa delajo z vsemi možnimi sredstvi proti temu pametnemu prizadevanju. Nazadnjaki so povsod na svetu!

Poslano.*

Resnično smilite se nam, gospod Oblak, da ste tako nizko padli pred ljudstvo. Hoteli ste razgrniti svojo črno suknjo župnika nad vsem ljudstvom, gospodariti ste hoteli nad nevedno maso — tako ste si mislili — a spekle vas je.

Z visokih sfer ste padli na trda tla, nizko, nizko je vaše stališče pred ljudstvom. In to vas boli. Vso krivdo, seveda, mečete na našega tovariša nadučit. g. Potokarja. Boli vas in jezi, ker uživa on ugled in ljubezen med ljudstvom, zato vam je on trn v peti. Radi bi ga vi spravili proč, a uvažujte, g. Oblak, da ima on trdno stališče, a tla pod vami se že mogočno in dolgo majejo.

V „Domoljubu“ pišete: „Kdor je cerkveni kruh, se mora tudi po cerkvenih željah in zapovedih ravnati.“ Vprašamo vas, kdaj ste mu dali kruha vi ali vaša cerkev? To, kar dobi letno od orglanja, je trdo zaslužno, a tudi tega plačali niste ne vi ne vaša cerkev, plačalo ga je ljudstvo; z veseljem in ljubeznijo so ga plačevali. — Da bi se ravnal po vaših ukazih! Ha! Ha! Kako bujna je vaša domišljija! Pomislite vendar, da so že davno minuli za vas tako srečni časi, ko so učitelji klečali pred vašimi predniki in si ranjevali kolena pred njihovimi nogami, proseč kake milosti. Vse to je minilo, minilo! Oh, škoda, kaj ne?

* Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Hvalite se tudi nekako, da so vas prišli možje prosit odpuščanja ter pišete: „Pri vseh je bilo odločeno, Potokar ne bo in ne sme biti več organist.“ To je podla laž. Želeli ste si pač sami tega najbolj in v tej svoji bujni fantaziji ste mislili, da je to resnica. — Pišete dalje: „Zahtevali so, naj se tak učitelj stran spravi, ker mu ne zaupajo več svojih otrok.“ — V tem stavku, ki je izrodek vaše črne duše, je izlito vse, za čemer hrepene vaše vrste ljudje. Izpodkopati učiteljstvu trda tla, po tem stremite. Zbuditi v ljudstvu nezaupanje do poštenega učiteljstva, oropati ga dobrega imena in ugleda.

Prepričani bodite, da do tega ne pride nikdar. Dokaz temu je tesna vez ljubezni med ljudstvom in nadučiteljem. — Opustite dalje te podle napade ter se držite rajši (ako vam je to sploh mogoče!) izreka: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“, potem boste spoznali, kako globoko jamo vam je izkopala dosedaj vaša strankarska strast pod vašimi nogami! Poboljšajte se, če ne — gorje!

Učiteljstvo

v Sv. Lovrencu ob Temenici na Dolenjskem.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 761.

Kranjsko.

61 (1)

V Krškem okraju se razpisuje s tem na v petrazrednico razširjeni ljudski šoli v Mokronogu učiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 4. junija 1907.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Krškem, 30. maja 1907.

Potrti najglobokejše žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, tovarišem, znancem in prijateljem pretužno vest, da se je naš prisrčno ljubljeni, nepozabni sinček, oziroma bratec

Milanček

v nežni mladosti 5 let preselil v nebesa k svoji zlati mami.

Pudob pri Starem trgu, dne 9. maja 1907.

Ferdo Wigele, učitelj

(63) 1

oče.

Mimica
sestřica.

Ferko
bratec.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik

Zvonček

Domače ognjišče.

„Učiteljska tiskarna“

last „Učiteljskega tiskovnega društva“, registrovane zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 × Ljubljana × Gradišče št. 4
priporoča slav. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj.

Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarvnem tisku.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

(5) 12—6

|| Litografija. ||

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Naš denarni zavod.

(7) 24—7

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₂7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer	11 rokov	à 9 K	— h,	12. rok	4 K	73 h
B	"	"	"	"	18. "	3 "	56 "
C	"	"	"	"	24. "	4 "	— "
D	"	"	"	"	38. "	— "	66 "
E	"	"	"	"	46. "	1 "	81 "
F	"	"	"	"	60. "	— "	70 "
G	"	"	"	"	70. "	1 "	42 "
H	"	"	"	"	85. "	1 "	26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice števil. 17.

(19) 16

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Fotografični aparat

z petdelnim kovinskim stojalom, Extra-rapid-aplanatom Ser. G. z usnjatim koničnim mehkom in dobrim momentnim zapiralom, se proda pe zelo nizki ceni.

Naslov pove Učiteljska tiskarna. (62) 3—1

Naznanilo!

(59) 3—3

Za posojilnice Rajfeisenovke ima potrebne tiskovine v slovenskem jeziku v zalogi edino le

Ant. Umek v Brežicah in v Krškem.

Neobhodno potrebno

za vsakega učitelja in učiteljske knjižnice:

Levec Janez: **Lepopisne vaje.** Navodilo za pisanje brez lineature. K 2.—

Maier Anton: **Učne slike iz domoznastva.** (Podrobni učni načrt za III. šol. leto.) K 1'40.

— — **Učne slike iz nazornega nauka** za I. in II. razred. Drugi natis. K 2'50.

— — **Učne slike iz zemljepisja.** „Vojvodina Kranjska“. K 2.—

— — **Učne slike iz prirodoslovja** za III., IV. in V. razred. (Podrobni učni načrt.) K 2'50.

— — **Učne slike iz zemljepisja.** „Avstrija“. (Podrobni učni načrt.) K 1'50.

Majcen Gabr., **Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli,** razkazana na svojem razvoju. K 2.—

Stiasny Ljudevit, **Prva zbirka učnih slik.** K —70.

— — **Druga zbirka učnih slik.** K 1.—

— — **Tretja zbirka učnih slik.** K 1'50.

— — **Četrta zbirka učnih slik.** K 1'50.

Pedagogiški letopis, IV. zvezek K 3'—.

Učne slike k ljudskošolskim berilom, II. del 2. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi Čitanki za obče ljudske šole izdaja, v štirih delih. II. del, in v Josinovem-Ganglovem drugem berilu. K 2'40.

Apih J., **Zgodovinska učna snov za ljudske šole,** 4. snopič. (Realna knjižnica I. del.) K 2'20.

Pedagogiški letopis, V. zvezek K 2'50.

Učne slike k ljudskošolskim berilom, II. del, 3. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem-Ganglovem drugem berilu. K 2'—.

Majcen Gabriel: **Nazorni nauk za prvo šolsko leto,** 1. snopič. (Pomožene knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk I. del.) K 2.—

Apih J. in Potočnik dr. M.: **Zgodovinska učna snov za ljudske šole,** 5. snopič. (Bralna knjižnica. I. del.) K 2'20.

Pedagogiški letopis, VI. zvezek. K 3'—.

Bezjak dr. J.: **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli,** 1. snopič. (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] I. del.) K 2'20.

Družovič Hinko: **Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli.** (Didaktika, II. del.) K 2'50.

Majcen Gabriel: **Nazorni nauk za prvo šolsko leto,** 2. snopič. (Konec I. dela.) Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. (I. del.) K 2.—

Potočnik dr. Makož: **Zgodovinska učna snov za ljudske šole,** 6. snopič. (Konec.) (Realna knjižnica I. del.) K 2.—

Stupar Fr.: **O prvinah in spojinah.** Osnovni nauki, iz kemije itd. K 1'50

Javen telovadni nastop za ljudske šole višje stopnje ali meščanske šole. Sestavil in ilustroval J. Kren. Poslovenil J. Bajzelj. Cena K —60

Vedno v zalogi knjigarne:

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

v Ljubljani. (40) 10—8

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52-19 tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52-19

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno l. 1832.

Zahtevajte ilustrovane cenike

Zahtevajte ilustrovane cenike

LAK za šolske table, OLJE proti prahu, pri-

črni in medel

znano najboljše

prodaja

(16) 50-15

Adolf Hauptmann,prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

v Ljubljani.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

opekarna in tovarna peči

ponudijo vsako poljubno množino patentiranih

zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangfalzriegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najpriprostejše strešno
kritje.Vsak strešnik se zamore na late pribiti ali pa z žico privezati, kar je gotovo velike važnosti za kraje, ki trpe po močnem vetru in burji.
Vzorce in prošpekte pošljemo na željo brezplačno.

Takojsnja in najzanesljivejša postrežba.

(36) 30-11

Sprejmejo se zastopniki.

